

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Observationes literales depromptæ ex præcedentibus. Sectio II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

si sub tali umbraculo tabernaculi a muliere sustineatur amictus. Quam familiaris ei factus es Domina, quam proxima, imò quam intima fieri meruisti! quam inuenisti gratiam apud Deum: in te manet, & tu in eo, & vestis eum, & vestiri ab eo: vestis enim eum substantia carnis, & vestit ille gloria sua maiestati: vestis solem nube, & Sole ipsa vestiris. Hæc ille. Ita

B. Virgo quo
tempore fue-
rit amicta
Sole.

Amb. Ansb.

que Bernardus amictam Sole Virginem ad illud tempus refert, quo ipsa Dei Filium concipiens superueniente Spiritu sancto, & virtute Altissimi obumbrante nihil de suæ virginis puritate, & integritate amisit: sed instar rubi ardebat, quin comburere tur, hoc est solo vestebatur, quin eius virginitas deperiret. De virginitate quoque sanctissimæ Deiparæ eundem amictum Solis intellexit Ambr. Ansb. in comment. huius loci: Mulier inquit, amicta Sole: ac si diceretur, beata, semperque virgo: ita obumbrata Altissimi virtute, cui videlicet dictum ab Angelo scimus: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: illa scilicet virtus, de qua Paulus dicit primæ ad Corinth. primo, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Eodem modo Haymo, Cælius Pan. & alij acceperunt, ex quibus Cælius, Tunc, inquit, amicta Sole fuit, quando uirginitatem Altissimi eam obumbravit, illamque intra uenterem concepit, qui intra omnia, extra omnia, supra omnia, & infra omnia incomprehensibilis existit.

1. Cor. 1. 24.

Haymo.

Cælius

Pan.

III.

Potest aduerte pro eo, quod nos habemus, amicta sole, haberi Græcè, & ἑβραϊστὶν, hoc est, circumamicta, seu vnde quaque amicta Sole: quoniam omni ex parte mansit virgo purissima, neque in eam aliqua ex parte alicuius vel minimæ labeculæ umbra in filij conceptione, atque ortu irrepit, ut ex iis, quæ deinceps dicemus, manifestum erit. Instituius enim hoc commentatio aliquantò fuitis perpetuam Mariæ virginitatem in isto Solis amictu expressam à Iudæis, Hæreticorumque calumniis factam, rectam tueri, eò quod sit vnum ex præcipuis fidei nostræ dogmatibus, quod propterea non solum Iudæi vniuersi, sed etiam complures hæretici labefactare, imò & conuellere conati sunt, veluti Carpocrates, ut auctor est D. Epiphani. hæresi. 27. & Cerinthus, ut idem refert hæresi. 28. contra Cerinthianos, siue Marinthianos, quod etiam memoria prodidit D. Irenæus lib. 1. contra hæreses, cap. 25. in ea hæresi fuerunt, ut dicerent Christum ex Maria, & Ioseph fuisse procreatum, eandemque Mariæ virginitatem oppugnarunt Ebionitæ, ut habes apud Terrull. lib. de carne Christi: Heluidius quoque Auxentij discipulus impiè asseruit Ioseph ex Maria post Christi ortum plures filios suscepisse, qui eam ob causam in Evangelio fratres Domini appellantur: contra quæ fuscè disputat D. Hieron. Ab Heluidio originem traxere Heluidiani Hæretici, qui apud Epiphanium Antidicomariani Græco vocabulo, hoc est, Mariæ aduersarij nominantur. Aggrediamur igitur ostendere ex clarissimis, & grauissimis Diuinarum literarum testimoniis sanctissimam Deiparam in conceptu, & ortu Christi amictam Sole fuisse, hoc est, eum absque vlllo vel minimo suæ integritatis præiudicio edidisse, eamque integritatem perpetuò conseruasse: sed prius ex præcedenti interpretatione nonnulla colligamus, quæ ad maiorem eiusdem mysterij cognitionem faciunt.

D. Epiphani.

Mariæ per-

petuam vir-

ginitatem

qui hæretici

conuellerent

sine conati.

D. Irenæus.

Terrull.

Observationes literales de promptæ ex præcedentibus.

SECTIO II.

Diximus ex communi Patrum, Doctorumque sententia idem esse amictam Sole mulierem, atque virginem in conceptu, & partu Christi fuisse virtute Altissimi obumbratam: ex quo simul ostendebatur eius in conceptu, partuque illa

illata omnino, atque illibata virginitas: nunc vberioris doctrinæ causa nonnulla ad literam obseruabimus, quæ & ad illustriorem eorum, quæ dicta sunt, cognitionem spectant, & B. Virginis præstantiam mirificè declarant, id quod in omnibus sequentibus testimoniis, quæ citabimus, præstare conabimur.

Habemus igitur Virginem simul amictam sole, & obumbratam, cuius mysterij rationem merito aliquis requirat: cum enim umbra, & solis splendor pugnare videantur, qui fieri potest, ut Virgo dici possit obumbrata, quæ sole non tantum amicta, sed circumamicta est, ut ex Græco contextu confirmauimus. Et quidem ponendum in primis est amictum solis illatam, & intemeratam Virginis integritatem significare: cuius rei illa est in promptu ratio, quoniam mulier illa, quæ sole erat amicta, nihil amittebat splendoris, atque adeo nihil etiam perdebat pulchritudinis, quin multò splendidior, & pulchrior ex eo solis amictu reddebatur. Quid enim splendoris amitteret, quæ ipsam lucem, & splendorem concipiebat, & gestabat in utero? Eam enim credo ob causam, cum de conceptu, & ortu Christi in scripturis dicitur, interdum splendoris fieri mentionem, veluti Esaiæ 62. *Propter sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus eius, & saluator eius ut lampas accendatur*: ubi cernis incarnationem Verbi in Virginis utero fuisse quandam veluti lampadis accensionem ad orbis tenebras depellendas, ortum verò eius quasi quandam splendoris egressum. Certè de incarnatione Verbi locum intellexit Cyrillus Alex. lib. 10. in Esaiam: *salutare, inquit, Dei quid aliud, quam Verbum Patris, qui ob salutem humani generis carnem assumpsit? ita namque per Esaiam ait: Videbunt gentes iustitiam meam, & salutare meum sicut lampas accendetur*. Alij legunt ex Hebræo: *Donec egrediatur sicut fulmen iustus meus*. Vbi dicitur virginitas sanctissimæ Deiparæ in partu ostenditur: fulmen enim integra, & illata omnino relinquit, in quibus nihil reperit, quod resistit, idcirco enim integra vagina gladium desinit. Sic igitur Christus quasi fulmen ex utero Virginis prodiit, quoniam integram, & illatam eius virginitatem seruauit. Hoc posito illud disquiritur, cur cum Virgo nihil in conceptu, & partu candoris amiserit, obumbrata tamen virtute altissimi dicatur.

Prima ratio ducitur ex mysterio incarnationis, quod in Virgine perfectum est, altitudine, quam nulla vis intelligendi creata potest omnino comprehendere: itaque splendor solis, quo Virgo amicta est, excellentiam, & præstantiam dicit operis: umbra verò significat lucem istam inaccessibilem esse mortalibus, ut si de perfecta omnino eius cognitione sit sermo, tenebræ, & umbra omnibus creatis mentibus esse videatur. Hanc enim eandem ob causam dicitur Deus ipse & lucem habitare inaccessibilem, primæ ad Timot. 6. & nihilominus posuisse tenebras latibulum suum. Psalm. 17. quia videlicet quamuis ob infinitam perfectionem, & intelligibilitatem lux sit, tamen ob incomprehensibilitatem inaccessibilis est, tenebræque, & caligo creatis mentibus, ut interpretatur D. Greg. Nazianz. lib. 2. de Theologia. Sic igitur Virgo beatissima ob illustrissimum incarnationis mysterium in ea perfectum amicta sole visa est: quia tamen id mysterium comprehendere omnino non potest, obumbrata dicitur, & quasi caligine, & tenebris circumfusa, ut qui ad contemplandum incarnationis mysterium in Virgine perfectum accesserit, & in solem propter altitudinem, & præstantiam, & in vimbram, atque caliginem propter incomprehensibilitatem incurrat. Hæc nimirum est germana ratio cur, Virgo sanctissima in conceptu Christi mons umbrifus appellatur Abac. cap. 3. ubi pro eo, quod nos habemus: *Deus ab Austro veniet, & sanctus de monte Pharan*, Septuag. transtulerunt, *Deus ab Austro veniet, & sanctus de monte*

I.

Quomodo
Virgo obum-
brata dica-
tur, cum fue-
rit amicta
sole.

Esai. 62. 1.
Incarnatio
Verbi fuit
veluti quædam
lampadis
accensio.
Cyrill. Alex.

Tanquam
fulmen pro-
diit Christus
ex Virgine.

II.

1. Timot. 6.
Psalm. 17.
Incarnatio
nisi mysterium
incomprehen-
sibile.
D. Gregorius
Nazianz.

B. Virgo in
conceptu
Christi mons
umbrifus.
Abac 3.3.
Septuag.

umbrosus: quem locum Hebraeus quidam, vt auctor est D. Hieron. in comment. super Abacuch, de ortu saluatoris in Bethleem, quæ ad Austrum est comparatione Hierosolymorum, intellexit: eodemque modo interpretatur Rupert. Iuxta quam expositionem aptè possumus per *mentem umbrosam*, sanctissimam Virginem accipere virtute altissimi obumbratam. Merito etiam id Canticum Abacuch, in quo de Verbi incarnatione in Virgine perfecta dicitur *oratio pro ignorantis*, seu *pro ignorantibus* inscribitur, vt præter alias eius inscriptionis rationes eadem mysterij incarnationis incomprehensibilis ratio innueretur, de quo quantumcumque multa, cæque præclara, & excelsa assequamur, semper nihilominus possumus, ac debemus nostram incertitiam, & ignorantiam profiteri, Deumque orare pro ignorantis, vt videlicet mentem nostram sui luminis radio, & splendore collustraret, nostræque ignorantis tenebras depellat, vt vberiores tanti mysterij notitiam comparemus: quam eius inscriptionis rationem tradit in eum locum Rupert.

III. Secunda ratio est D. Athanasij ferm. de sanctissima D^sipara, aientis vmbra illam Virgini assulam fuisse quasi quasdam vmbra, quas pictores solent efficere, & lineamenta quædam imaginis, in quibus qualis imago futura sit, perspicitur: itaque Spiritum sanctum in carnatione Verbi, quam perfecit in Virgine, quasi vmbra quasdam, & lineamenta duxisse, in quibus Virgo Diuinitatis imaginem posset vt cunque intueri, siquidem in ipsum per se Diuinitatis radium non poterat pro illo statu aciem mentis intendere, nisi carnis vmbra, & velamine temperatum, vt ipsa Verbi incarnatio quædam veluti Diuinitatis obumbratio fuisse videatur. *Obumbravit*, inquit, *eam virtus altissimi corroborans eam, & Diuina vmbra imagine induxit, vt inde lineamentis collectis videre posset, quatenus possibile est, Deum forma expertem in se concipi: non enim sufficiens est, quod secundum simplicem naturæ suæ proprietatem Virgo in se habitantem Deum videre poterit, sed quatenus possibile fuit, vt ipse obumbrante illam virtute altissimi, & vmbra, lineamenta que quasi facienti, vt videret, quatenus fieri poterat, Deum in se habitantem.* Hæc ille.

IV. Tertia ratio est Greg. Nyss. ferm. de sancta Christi Natiuit. fuisse obumbratam Virginem virtute altissimi, vt per eam vmbra magnitudinē mysterij, quod in ipsa perficiebatur, intelligeret, sicut ex vmbra, magnitudo, & figura corporis colligitur intelligit verò per virtutē altissimi ipsum mat Dei filium, qui virtus Dei appellatur i. ad Corinth. i. Itaque vult per incarnationis mysterium Deū quasi vmbra quandam effecisse, ex qua suæ Diuinitatis, potentia, sapientia, bonitatisque magnitudo perspicitur, & intelligi posset, sicut ex corporū vmbra eorum magnitudo, figuraque intelliguntur, quamuis ipsa corpora minimè videantur: atque ad eod incarnationis mysterium maximè inter reliqua Diuina opera Diuinā magnitudinem declarare. *Quin etiam, inquit Gregor. virtus altissimi obumbrabit tibi, quia hoc nomine scriptura significat: Christus Dei virtus, & sapientia est, vt, inquit Apostolus, ergo altissimi Dei virtus, qui est Christus, superuentu Spiritus sancti in Virgine informatur. Quem admodum enim vmbra corporum ex forma præcedentium effingitur: eodem modo signa, atque inscripta filij Dei in virtute nascentu elucebunt, & apparebunt, imago videlicet, & sigillum, & vmbra, & splendor primarij auctoris, qui per mirabilem effectum actionum ostenditur.* Hæc Nyssen. Et his perspicuum relinquitur minimè inter se pugnare Virginem suble amictam sole in incarnatione Verbi, & simul altissimi virtute obumbratam: siquidem hæc altissimi vmbra nihil dicit tenebrarum, & caliginis, sed incomprehensibilitatem mysterij, vel lineamenta quædam secundum Athanasium, ex quibus colligi posset, qualis esset Diuinitatis imago, vel etiam secundum Nyssenum

Diuina

Inter diuina opera Dei maxime declarat mysterium incarnationis.

Verbi incarnatio obumbratio Diuinitatis.

I V. D. Greg.

1. Cor. i.

Diuinæ naturæ magnitudinem, quæ in mysterio incarnationis mirificè rel-
plendet.

Ostenditur virginitas Mariæ ex illis verbis Genes. 3. *Inimicitias
ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen
illius: ipsa conteret caput tuum.*

SECTIO III.

ANtequam vim huius loci expendamus, statuenda primùm est germana &
cuius lectio quoad illa præcipuè verba, *Ipsa conteret caput tuum*, in quibus
magna est translationum varietas. Sciendum est igitur Hebraicè pro eo, quod
nos habemus, *ipsa*, haberi אשה , tribus literis א , ש , & ה , he, vau, & aleph, quæ dicitio
est pronomen tertiæ personæ, *ipse*, vel *ipsum*, veluti Genes. 2. *Ipsè est, qui creauit*
omnem terram Henilath: & ibidem: *Ipsum est nomen eius*: cum enim Hebraei careant
neutro genere, pro eo fœminino, & masculino etiam vtuntur, veluti Ps. 26. *Vnam*
petij à Domino, hanc requiram. Præterea aduertendum est, quamuis, *ipse*, apud He-
bræos sit אשה tribus literis conscriptum he, vau, & aleph, cum surech in vau: *ipsa*
verò dicatur אשה per he, iod, & aleph, & chirich sub he: tamen, *ipsa*, etiam conscri-
bi iisdem literis, quibus scribitur, *ipse*, vt cum est, *ipse*, legatur *hu*, cum vau, surech:
cum autem *ipsa*, hi, per chirich, vt aiunt Cōplutense, & Sanctis Pagnin. lexicon,
& manifestè ostenditur ex Genes. 3. nam vbi nos legimus, *Mulier, quam dedisti mihi
sociam, ipsa dedit mihi de ligno, & comedi*, pro, *ipsa*, est Hebraicè אשה eisdem literis
scriptum, quibus scribitur, *ipse*, id est he, vau, & aleph, & habet chirich sub he.

Tertio sciendum est veteres Hebræos non legisse cum punctis, quibus modò III.
vtuntur recentiores: etenim puncta multò post inuenta fuerunt, & excogitata
à Rabbini, ne linguæ Hebrææ peritiam paulatim deperiret, id quod accidit, vt au-
ctor est Helias Leuita Germanus in præfatione Massoreth, apud Tiberiadem
Palaestina anno ab euersione templi per Titum 436. Atque ex hoc iam perspi-
citur potuisse eo loco Genes. ante inuentionem punctorum transferri, & *ipse*
& *ipsa*: nam si scriptum erat per he, vau, aleph, manifestum est potuisse vtro-
que modo verti: si autem erat per he, iod, & aleph, facillè etiam fuit protendi
aliquantulum iod, & in vau conuerti, vnde eadem relinqueretur ambiguitas,
& translationum varietas. Quare non mirum videri debet, si vtraque lectio
apud veteres reperitur: nam, *ipse*, masculino genere transtulerunt Septuag.
interpretes, qui reddiderunt $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$, quamquam id nomen referri non potest ad
Græcum $\alpha\upsilon\tau\epsilon\pi\upsilon\alpha$, cum $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$ masculinum sit, $\alpha\upsilon\tau\epsilon\pi\upsilon\alpha$ autem neutrum: quo fit,
vt subaudiendum videatur nomen $\alpha\upsilon\tau\omicron\pi\omicron\varsigma$, quod semen. quoque significat, & ma-
sculinum est. *Ipsè*, etiam transtulit Paraphrast. Chald. eamque lectionem secuti
sunt D. Hierony. in quæst. Hebraicis in Gen. D. Iren. lib. 4. contra hæreses cap. 78.
D. Cyprian. lib. 2. testimoniorum aduersus Iudæos c. 9. Petrus Chrysol. serm. 173.
E contrario verò, *ipsa*, fœminino genere legerunt nobilissimi Patres, D. Ambr. li.
de fuga seculi, c. 7. D. Aug. lib. 12. de Gen. ad literam, c. 36. & lib. 2. de Genesi con-
tra Manichæos c. 18. D. Chryf. hom. 17. in Gen. D. Greg. lib. 1. Moral. ad illa verba
c. 1. *Ne fortè peccauerint filij mei*, D. Bern. hom. 2. de laud. Virginis, & serm. 2. super
signum magnum, Eucher. lib. 2. in Gen. c. 29. Bedain c. 3. Gen. eamq; lectionem Ec-
clesia ab antiquissimis vsque tēporibus approbavit. Ex quo apparet Hæreticorū

Varia lectio
Genes. 2. 11.
& 117.

Pro neutro
genere mas-
culino, & fœ-

fœminino
vtuntur He-
bræi.

Psal. 26. 4.

Sanct. Pagn.
Gen. 3. 12.

Helias Le-
uita.

Quo anno ac
loco inuenta
puncta apud
Hebræos.

Septuag.

Paraphrast.
D. Hieron.

D. Irenæus

D. Cyprian.

D. Petr.

D. Chrysol.

D. Ambros.

D. August.

D. Chrysol.

D. Gregor.

D. Bernard.

Eucherius.

Beda.